

Apie Venesuelon pasitraukusių lietuvių likimus

Ana Aušrelė Baronas de Zavadzkas prieš ketverius metus kartu su vyru, sūnumi Ricardo ir broliu Antonio repatriavusi iš Venesuelos į Lietuvą, pasidalijo savo šeimos istorija, kuri atspindi daugelio lietuvių, po Antrojo pasaulinio karo pasitraukusių į Venesuelą, likimus. Tai istorija, liudijanti šeimų dvigubos migracijos patirtis, kurias skiria 73 metai, istorinių, politinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimas, įvairūs atradimai bei praradimai. Pokalbis su Venesuelos lietuve Ana Aušrele Baronas de Zavadzkas devintojo diasporos tyrėjų seminaro metu L. ir F. Mockūnų erdvėje, Vilniuje, pratęsė pokalbių VDU Pasaulio lietuvių universitete ciklą.

PASAULIOLIETUVIS.LT

Renginyje taip pat buvo eksponuojama Venesuelos fotografijų paroda „Venesuelos aukso amžius lietuvių akimis“, kurią sudaro Venesuelos lietuvių fotografo Gedimino Orento darbai, daryti 6–7 dešimtmetyje, ir panašiu laikotarpiu užfiksuotos Venesuelos lietuvių bendruomenės gyvenimo akimirkos iš Antonio Barono asmeninio archyvo.

Ana, ar galėtumėte papasakoti apie savo šeimos kelią iki Venesuelos?

Mano šeima bėgo iš Lietuvos dėl politinių priežasčių. Senelis buvo šaulys ir partizanas, tad jam ir jo šeimai grėsė deportacija į Sibirą. Vieną dieną, dirbdamas prie geležinkelio stoties, jis gavo perspėjimą, kad greitai turėtų bėgti namo ir pasiimti šeimą, nes ją ruošiasi išvežti. Grįžęs namo, jis sugebėjo susirinkti tik svarbiausius dokumentus ir skubiai pabėgo pėsčiomis kartu su žmona ir penkiais

vaikais. Jie bėgo naktimis, vengdami suėmimo, kol galiausiai pasiekė Vokietiją.

Pirmoje eilėje nuo vidurio į dešinę – V.A. Dambrava, Jūratė Statkutė de Rosales, Antonio Baronas.

Kiek laiko jūsų šeima praleido Vokietijoje? Koks buvo jų gyvenimas ten?

Vokietijoje mano šeima praleido ketverius metus. Ten jie gyveno ir mokėsi, nors vis dar turėjo vilties sugrįžti į Lietuvą. Tačiau situacija Lietuvoje negerėjo, tad teko ieškoti kitų galimybių. Venesuela tuo metu kvietė žmones atvykti ir apsigyventi, nes tai buvo didelė šalis, turinti mažai gyventojų. Tada apie 1300 lietuvių per dvejus metus persikėlė į Venesuelą. Visi manė, kad tai bus laikina, kad pagyvens čia porą mėnesių ar metus ir grįš, sužinoję, ką reiškia gyventi tropikuose. Į JAV mano senelio penkių vaikų šeima dėl kvotų negalėjo įvažiuoti, be to, mano tėvelis turėjo problemų dėl plaučių, tad nenorėjo eiti dirbti į kasyklas, nors jam ir siūlė. Taigi buvo pasirinkta Venesuela.

Kaip juos sutiko nauja šalis? Kokie buvo pirmieji lietuvių žingsniai kitapus Atlanto?

Į šalį lietuviai atplaukdavo laivu, o paskui juos nuveždavo į Karabobo (*Carabobo*) rajoną, kurima, panašiai kaip Lietuvoje Rukloje, buvo priimami pabėgėliai. Ten jiems padėjo gauti dokumentus, darbus pagal profesiją ir namus. Dauguma pasirinko gyventi Valensijoje. Mano šeima taip pat apsigyveno Valensijoje. Kiekvienas turėjo savo namus ir galėjo mokytis. Mano dėdė pradėjo studijuoti inžineriją, mama ir jos vyriausia sesuo mokėsi Raudonojo kryžiaus seselių mokykloje, kurią baigė per ketverius metus. Senelis gavo darbą Marakajaus (*Maracay*) mieste ir daugiausia dirbo ten.

Venesuelos lietuviai

Kokios buvo jūsų šeimos gyvenimo sąlygos Venesueloje? Kaip jūsų šeima integravosi į vietinę bendruomenę?

Mūsų šeima persikėlė į Karakasą, kur buvo mūsų namai ir lietuvių centras. Aplink mus apsigyveno daugybė lietuvių, todėl bendruomenė buvo labai aktyvi. Vyko kalėdėjimai, Kūčios, vaikai buvo ruošiami Pirmajai Komunijai. Mūsų namai tapo lietuvių bendruomenės centru, kur visi susirinkdavo. Vėliau mes persikėlėme į kitą vietą, baigėme gimnaziją ir vėl sugrįžome į Karakasą mokytis universitete.

Ten įkūrėme šokių grupę, rengėme įvairias stovyklas ir minėjimus.

Kaip lietuvių bendruomenė Venesueloje šventė savo svarbiausias šventes?

Kiekvieno mėnesio pirmą sekmadienį vykdavo mišios. Sausį šventėme Trijų karalių šventę, vasarį Vasario 16-ąją, kovo mėnesį šventėme Šv. Kazimiero dieną, balandžio mėnesį dažniausiai šventėme Velykas, gegužę – Motinos dieną, birželį – Tėvo dieną ir taip toliau. Kiekvieną mėnesį bendruomenė rengė šventes. Kalėdojimai buvo ypatingi – atvažiuodavo kunigas, giedodavome Kūčių giesmes, kiekviena šeima pasiruošdavo, priimdavo svečius, visi gyvenome arti vienas kito ir nuolat bendravome.

Venesuelos lietuviai

Kada ir kaip buvo įkurta pirmoji oficiali lietuvių bendruomenė Venesueloje?

Pirmoji oficiali lietuvių bendruomenė Venesueloje buvo įkurta 1949 m., kai susirinko 25 atstovai iš įvairių miestų. Tai buvo labai svarbus žingsnis, nes nuo to

laiko bendruomenė tapo organizuota ir pradėjo aktyviai veikti. Šiuo metu už bendruomenės veiklą atsakingas Vytenis Folkmanas, kuris gyvena Valensijoje. Jis bando išlaikyti lietuvių, nors dauguma lietuvių jau išvykę iš Venesuelos.

Kokie buvo pagrindiniai sunkumai, su kuriais susidūrė lietuviai Venesueloje?

Pagrindiniai sunkumai buvo kalbos barjeras ir integracija į vietinę visuomenę. Iš pradžių buvo sunku, nes dauguma lietuvių nemokėjo ispanų kalbos. Tačiau vietiniai mus priėmė gerai, padėjo susirasti darbus, vertėjavo. Valdžia siūlė priimti daugiau pabėgėlių šeimų, tačiau lietuviai negalėjo atsivežti pilnų šeimų, kaip portugalai ar italai. Po kelių mėnesių dauguma jau turėjo darbus ir namus. Pirmaisiais metais buvo juntamas kalbos barjeras, tačiau vėliau visi sugebėjo adaptuotis.

Kaip pasikeitė situacija Venesueloje po 1998 m., kai prezidentu buvo išrinktas Hugo Chavez'as?

Po Chavez'o išrinkimo prasidėjo problemos: buvo keičiama konstitucija, ardomas kongresas, sustabdytos įmonės. Dėl to pradėjo trūkti būtiniausių produktų – cukraus, kavos, kukurūzų. Chavez'as nacionalizavo daug įmonių, vėliau jos bankrutavo. Dėl to daugelis žmonių pradėjo bėgti iš šalies. Manoma, kad iš Venesuelos pabėgo apie 10 milijonų žmonių. Dauguma išvyko į Kolumbiją dėl artumo ir kalbos panašumo. Kitos valstybės pradėjo riboti pabėgėlių srautą, nes nebegalėjo priimti tiek daug žmonių ir suteikti jiems reikiamų paslaugų.

Renginio dalyviai

Kokios yra dabartinės gyvenimo sąlygos Venesueloje? Kokių sunkumų tenka patirti?

Dabartinės gyvenimo sąlygos Venesueloje yra labai sunkios. Dažnai trūksta elektros, vandens, nėra interneto. Kai nėra elektros, šaldytuve nieko nelieta, nes viskas sugenda. Be elektros negalime naudotis kondicionieriais, todėl labai karšta. Be interneto sunku palaikyti ryšius su artimaisiais ir pasauliu. Dujų balionų taip pat trūksta, reikia užsirašyti iš anksto ir laukti, kol juos atveš.

Kaip Venesueloje lietuviai išlaikė savo tapatybę ir kalbą? Ar buvo daug nutautėjusių?

Mūsų kartoje labai mažai. Kad galėtume baigti universitetą, gauti diplomą, reikėjo priimti Venesuelos pilietybę. Bet Venesueloje galima turėti kelias pilietybes, juolab kad mes ten gimėme ir problemų dėl pilietybės neturėjome.

Lietuviai Venesueloje labai stengėsi išlaikyti savo tapatybę ir kalbą. Dauguma

lankė susirinkimus, dalyvavo veiklose, šventė lietuviškas šventes. Norint baigti universitetą ir rasti darbą reikėjo mokytis ispanų kalbos, tačiau lietuvių kalbą dauguma šeimų išsaugojo. Vis dėlto jaunesnė karta labiau nutautėjo, nes daugiau bendraudavo su vietiniais.

Renginio metu klausimą užduoda prof. Juozas Skirius.

Ar vis dar palaikote ryšius su lietuviais Venesueloje?

Taip, vis dar palaikome ryšius su lietuviais, nors mūsų liko labai nedaug. Bendruomenė sumažėjo, nes dauguma lietuvių persikėlė į Lietuvą ar kitas šalis. Nuo 2020 m. iki praėjusių metų apie 200 šeimų atvyko į Lietuvą. Mes stengiamės išlaikyti lietuviybę ir padėti vieni kitiems. Pirmą kartą susirinkome 1948 m., o dauguma atvyko 1947 m.

Kaip adaptavotės Lietuvoje? Ar buvo sunku prisitaikyti prie naujų gyvenimo sąlygų?

Atvykus į Lietuvą buvo sunku, nes nemokėjome kalbos ir nežinojome, kas yra sniegas. Pirmą kartą pamatėme sniegą ir reikėjo priprasti prie šaltų žiemų. Tačiau Lietuvos valdžia mums labai padėjo – parūpino drabužių, organizavo kalbos kursus, padėjo susirasti darbus. Dabar visi dirba, mokosi kalbą ir stengiasi integruotis. Pirmaisiais metais buvo sunku, bet su laiku prisitaikėme.

Ką manote apie dabartinę situaciją Venesueloje ir jos ateitį?

Dabartinė situacija Venesueloje yra labai sudėtinga. Ekonominė krizė, politinis nestabilumas ir socialinės problemos labai apsunkina gyvenimą. Ateitis atrodo neaiški, nes valdžia negali užtikrinti stabilumo ir gerovės savo piliečiams. Daugelis žmonių bėga iš šalies, ieškodami geresnio gyvenimo kitur. Manau, kad situacija pagerės tik tada, kai bus įgyvendinti esminiai politiniai ir ekonominiai pokyčiai.

Ačiū, Ana, už jūsų pasakojimą ir bendrystės su lietuviais Venesueloje palaikymą.

Ačiū jums už galimybę pasidalinti savo istorija. Man labai svarbu, kad lietuvių bendruomenės istorija Venesueloje būtų išgirsta ir prisiminta.

Straipsnį parengė VDU Pasaulio lietuvių universiteto komanda

Anos Aušrelės Baronas de Zavadzkas asmeninio archyvo ir renginio organizatorių nuotraukos.

Projektas „Pasaulio Lietuva.“

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nekeisti straipsnio pavadinimo, nurodyti informacijos šaltinį, autorių ir projekto pavadinimą.